

UCHWAŁA

Dnia 8 sierpnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

SSA Andrzej Niedużak

w sprawie postępowania upadłościowego Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego B.- S.A. w upadłości likwidacyjnej w K.
w przedmiocie zażalenia wierzyciela Banku [...] S.A. w W.,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 8 sierpnia 2012 r.,
zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Rejonowy
postanowieniem z dnia 26 marca 2012 r.,

"Czy upadły, który poręczył za zapłatę zobowiązania zaciągniętego przez inny podmiot, obciążając swój majątek hipoteką ustanowioną w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości i nie otrzymując z tego tytułu żadnego świadczenia, winien zostać uznany dłużnikiem osobistym zabezpieczonego wierzyciela w rozumieniu art. 130 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe i naprawcze?"

podjął uchwałę:

Upadły, który udzielił poręczenia i zabezpieczył wykonanie tego zobowiązania ustanawiając hipotekę, jest dłużnikiem osobistym zabezpieczonego wierzyciela w rozumieniu art. 130 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze.

W postępowaniu upadłościowym Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego B.- S.A. w K. sędzia – komisarz, uwzględniając wniosek syndyka, wydał w dniu 26 października 2011 r. postanowienie, w którym uznał za bezskuteczne wobec masy upadłości obciążenie majątku upadłego hipoteką łączną kaucyjną do kwoty 79 200 000 zł ustanowioną na rzecz Banku [...] S.A. (dalej; Banku) w akcie notarialnym z dnia 17 lutego 2009 r. i 3 września 2009 r. Sędzia komisarz przyjął za bezsporne, że obciążenia te zostały ustanowione w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, a w związku z tymi czynnościami upadły nie otrzymał żadnego świadczenia. Rozważając zasadność wniosku syndyka na gruncie art. 130 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego (p.u.n.) sędzia komisarz uznał, że upadły udzielając poręczenia za dług spółki z o.o. A. L. na rzecz wierzyciela (Banku) zabezpieczył wykonanie cudzego długu i nie był dłużnikiem osobistym w rozumieniu tego przepisu. W jego ocenie istniały przesłanki do odejścia od reguł wykładni językowej tego przepisu i uwzględnienia wniosku syndyka w oparciu o wykładnię funkcjonalną tego przepisu, który umożliwia zakwestionowanie czynności upadłego zmierzających do zabezpieczenia długu zaciągniętego przez inny podmiot.

Sąd Rejonowy rozpoznając zażalenie wierzyciela powziął wątpliwość, czy upadły, który poręczył za zobowiązanie innej osoby i ustanowił następnie hipotekę dla zabezpieczenia tego zobowiązania, jest dłużnikiem osobistym zabezpieczonego wierzyciela w rozumieniu art. 130 ust. 1 p.u.n. i zagadnienie to przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 130 p.u.n. zezwala na uznanie przez sędziego - komisarza za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości obciążenia majątku upadłego między innymi hipoteką, jeżeli upadły nie był dłużnikiem osobistym zabezpieczonego wierzyciela, a obciążenie to zostało ustanowione w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości i w związku z jego ustanowieniem upadły nie otrzymał żadnego świadczenia. Przedstawione przez Sąd Rejonowy

zagadnienie prawne jest wynikiem wątpliwości co do możliwości uznania upadłego, który udzielił poręczenia w celu zabezpieczenia wiarygodności za dłużnika osobistego wierzyciela, na rzecz którego następnie ustanowiono hipotekę na nieruchomości upadłego. Przy ocenie tego zagadnienia należy przyjąć, że użyte w art. 130 p.u.n. pojęcie dłużnika osobistego nawiązuje do ogólnej regulacji prawa cywilnego w tym zakresie i nie ma autonomicznego znaczenia w prawie upadłościowym i naprawczym. Jest ono zatem związane z zasadą odpowiedzialności za dług i oznacza, że dłużnikiem osobistym jest osoba, która za dług odpowiada całym swoim majątkiem. Istota poręczenia polega na zaciągnięciu wobec wierzyciela innego dłużnika (zobowiązanie główne) dodatkowo zobowiązania do wykonania obciążającego go obowiązku na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Poręczyciel zaciąga w związku z tym własne zobowiązanie, odrębne od zobowiązania głównego, jednakże zależne od istnienia zobowiązania głównego. Jego wykonanie prowadzi natomiast do spłaty długu cudzego. Należy przyjąć, że na skutek poręczenia dochodzi do powstania osobistej odpowiedzialności poręczyciela, gdyż przepisy dotyczące poręczenia nie wprowadzają w tym zakresie innych zasad dla jego odpowiedzialności. Takie stanowisko przeważa także w literaturze. Z wypowiedzi judykatury na temat charakteru odpowiedzialności poręczyciela wymaga odnotowania postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2008 r., I CSK 50/08 (Lex 287717), w którym przyjęto, że poręczyciel jest dłużnikiem osobistym, o którym mowa w art. 97 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. W przepisie tym, podobnie jak w art. 130 p.u.n., ustawodawca ograniczył się do samego użycia pojęcia dłużnika osobistego, bez akcentowania, że może mieć ono rozumiane odrębnie przy stosowaniu przepisów odnoszących się do wygaśnięcia hipoteki.

Treść art. 130 p.u.n. wskazuje jednoznacznie, że dla możliwości jego zastosowania istotny jest wyłącznie osobisty charakter odpowiedzialności podmiotu, który ustanowił hipotekę, bez względu na przyczyny zaciągnięcia zobowiązania, którego wykonanie zabezpiecza ustanowiona hipoteka. Takiej wykładni tego przepisu nie sprzeciwia się względem na interesy innych wierzycieli upadłego, gdyż nie wyłącza ona możliwości podważenia skuteczności wobec nich - na ogólnych zasadach - czynności upadłego związanych

z zaciągnięciem zobowiązań powodujących jego odpowiedzialność osobistą, zdziałanych z pokrzywdzeniem wierzycieli upadłego.

Uwzględniając powyższe należy przyjąć, że upadły, który udzielił poręczenia, a następnie zabezpieczył wykonanie zobowiązania wynikającego z umowy poręczenia, poprzez ustanowienie hipoteki na swojej nieruchomości, jest dłużnikiem osobistym zabezpieczonego wierzyciela w rozumieniu art. 130 ust. 1 p.u.n. Za taką oceną przemawia dodatkowo treść art. 236 p.u.n. Wskazuje ona, że upadły, który udzielił poręczenia jest dłużnikiem osobistym wierzyciela mającego zamiar uczestniczenia w postępowaniu upadłościowym.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 § 2 k.p.c. podjął uchwałę jak na wstępie.